

ПАСПОРТИ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

19.00.06 - юридична психологія

I. Формула спеціальності:

Галузь юридичної науки, предметом якої є закономірності та механізми психіки людини у сфері правовідносин і правової поведінки, а також розроблення нових і вдосконалення наявних технологій, спрямованих на підвищення ефективності системи "людина-право". Методологічною основою юридичної психології є системно-структурний аналіз соціальних процесів, делінквентної поведінки, юрисдикційної діяльності у взаємозв'язку зі структурою та змістом правових норм.

II. Напрями досліджень:

- Здійснення історичного та концептуального аналізу вітчизняної та зарубіжної юридичної психології, сучасних тенденцій психологічного опосередкування суспільних правовідносин з метою розвитку її системи та структури, теорії та практичного застосування.

- Розроблення теоретичних принципів і методологічних основ дослідження психологічних чинників делінквентної поведінки, правосвідомості правопорушників і її елементів; науково-практичних засад відповідних напрямів юридичної діяльності, пропозицій щодо їх нормативного регулювання.

- Дослідження психологічного опосередкування окремих напрямів юрисдикційної діяльності, статусно-правових і соціально-рольових особливостей її учасників з метою розроблення науково-методичних рекомендацій щодо підвищення ефективності сучасної процесуальної практики.

- Дослідження психологічних закономірностей і принципів пенітенціарної системи; ефективності впливу організаційно-правових, режимних і інших заходів на особистість засудженого; психологічних проблем профілактики рецидиву; опрацювання та впровадження відповідних рекомендацій.

- Аналіз проблем удосконалення нормативно-управлінської, організаційної, навчально-виховної практики професіографії в юридичній діяльності; розроблення методик професійно-психологічної підготовки відповідних фахових напрямів, попередження й усунення професійної деформації юристів.

III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені: психологічні, юридичні науки.

ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

12.00.01 - теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень

I. Формула спеціальності:

Спеціальність 12.00.01 - група галузей юридичної науки, яка досліджує загальні закономірності виникнення та тенденції розвитку держави і права, їх структурно-функціональні характеристики, становлення конкретно-історичних державно-правових форм, еволюцію теоретичних уявлень людства про політику, право та державу.

II. Напрями досліджень:

2.1. У галузі теорії держави і права:

- Загальна характеристика теорії держави і права, проблеми методології та методів дослідження держави і права, загальнотеоретичні поняття, предмет і взаємозв'язок теорії держави і права з іншими науками про людину та суспільство.

- Поняття держави, її соціальне призначення та функції, типологізація держав, класифікація форм держави, загальні проблеми та принципи організації державного механізму.

- Держава і громадянське суспільство, держава в політичній системі суспільства, національна держава, демократична держава, соціальна держава, держава в умовах інтеграції і глобалізації.

- Сучасні концепції правопорозуміння, загальне розуміння права, об'єктивне та суб'єктивне в праві, принципи права, право і закон.

- Соціальне призначення та функції права, цінність права, місце права в системі соціального регулювання, право і держава.

- Права людини, класифікація прав людини та їх гарантії, права людини та право, правова держава.

- Правове регулювання, структура й основні складові механізму правового регулювання, типи та методи правового регулювання, дія права та його соціальна ефективність.

- Джерела та форми права, класифікація джерел права в різних правових системах, нормативно-правовий акт як основне джерело в правовій системі України, нормотворча діяльність і техніка.

- Поняття правової норми, галузі і інститути права та їх класифікація; законодавство та його структура, тлумачення законодавства.

- Правосвідомість, її структура та види, право і мораль, правова культура суспільства та особи.

- Зміст і структура правовідносин, проблеми реалізації суб'єктивних прав і юридичних обов'язків, правозастосовна діяльність, законність і правопорядок.

- Правова поведінка, правомірна поведінка та правопорушення, юридична відповідальність і її механізм.

- Правова система суспільства та її структура, класифікація правових систем сучасності; сім'ї правових систем, національна правова система, міждержавні правові системи, формування нових правових систем, порівняльне правознавство.
- Становлення та особливості розвитку державності, права та правової системи України.

2.2. У галузі історії держави і права:

- Предмет історико-правової науки, періодизація історії держави і права, методологія історико-правової науки, історико-правове джерелознавство.
- Історичні закономірності та конкретні особливості розвитку права і держави, право та держава як явище культури та цивілізації, традиції та новації у розвитку держави і права, історичні типи держави, історичні типи права.
- Історія становлення та функціонування окремих державних інститутів, галузей та інститутів права, історія правової культури.
- Становлення та особливості розвитку держави і права України.

2.3. У галузі історії політичних і правових вчень:

- Предмет і методологія історії вчень про державу і право, політична та правова доктрина та думка.
- Закономірності виникнення та тенденції розвитку світової теоретичної думки про державу та право, періодизація та класифікація вчень про державу і право.
- Основні політичні та правові доктрини Стародавнього світу, Середньовіччя, Нового і Найновіших часів.
- Основні напрями сучасної політико-правової ідеології, основні школи правознавства і державознавства на сучасному етапі, історія політико-правової думки України.

III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені: юридичні науки.

ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

12.00.02 – конституційне право; муніципальне право

I. Формула спеціальності:

Галузь юридичної науки, яка досліджує конституційні засади побудови держави та суспільства, основні права, свободи й обов'язки людини та громадянина, інститути безпосередньої демократії, конституційні основи організації та діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, а також Конституцію як Основний Закон держави та суспільства.

II. Напрями досліджень:

2.1. Конституційне право

– Поняття, предмет і метод конституційного права як галузі права. Конституційно-правові норми, конституційно-правові інститути. Система конституційного права. Конституційно-правові відносини: їх суб'єкти, об'єкти, види, підстави виникнення, зміни та припинення. Джерела конституційного права як галузі права. Колізії в конституційному праві.

– Поняття та предмет науки конституційного права. Функції, методи та джерела науки конституційного права.

– Конституціоналізм і головні етапи його становлення. Поняття та сутність конституції. Функції та юридичні властивості конституції. Конституційний розвиток сучасних держав.

– Характеристика Конституції України . Порядок прийняття та внесення змін до конституції. Конституція як особливий об'єкт охорони з боку суспільства та держави. Реалізація Конституції України. Тлумачення Конституції України.

– Конституційний лад і його засади. Людина як найвища соціальна цінність. Конституційне закріплення народного суверенітету та форми його реалізації. Конституційні засади державного суверенітету та його гарантії. Конституційна характеристика України як правової, демократичної, соціальної держави. Конституційне закріплення форми правління. Конституційний принцип поділу влади. Конституційний принцип верховенства права. Конституційні засади економічної системи. Конституційно-правовий статус мов і конституційні засади мовної політики. Міжнародно-правові аспекти засад конституційного ладу. Державні символи та конституційно-правове регулювання порядку їх використання.

– Відповідальність у конституційному праві: правова природа, особливості, її види (форми), підстави, суб'єкти, санкції.

– Конституційно-правові засади взаємовідносин держави та громадянського суспільства. Поняття та види об'єднань громадян. Конституційно-правовий статус політичних партій і громадських організацій в Україні: порядок створення, права та обов'язки, підстави та порядок припинення діяльності, відповідальність. Конституційно-правові засади інформаційних відносин.

– Конституційно-правові основи взаємовідносин держави та релігійних організацій. Поняття та види релігійних організацій. Порядок утворення та припинення діяльності релігійних організацій.

– Поняття та принципи громадянства. Підстави та порядок набуття громадянства. Підстави та порядок припинення громадянства. Вирішення питань громадянства.

– Конституційно-правовий статус особи та його елементи. Конституційні принципи правового статусу громадян.

– Конституційні права та свободи людини та громадянина. Походження конституційних прав і свобод. Покоління прав людини. Міжнародні стандарти прав людини й основних свобод. Класифікація прав і свобод людини та громадянина. Конституційна регламентація прав, свобод і обов'язків людини та громадянина. Обмеження прав і свобод особи: конституційно-правовий аспект. Основні особисті, політичні, економічні, соціальні, екологічні права та свободи людини та громадянина. Основні права та свободи людини та громадянина у сфері культури. Гарантії прав і свобод людини та громадянина. Конституційні обов'язки людини та громадянина.

– Поняття та принципи конституційно-правового статусу національних меншин. Права й обов'язки національних меншин. Гарантії реалізації прав національних меншин.

– Конституційно-правовий статус іноземців і осіб без громадянства: поняття, категорії, права, свободи, обов'язки, особливості юридичної відповідальності. Конституційне закріплення права на притулок.

– Поняття надзвичайного стану, умови його введення та припинення. Заходи, що запроваджуються в умовах надзвичайного стану. Конституційні гарантії прав людини та громадянина в умовах надзвичайного стану.

– Форми безпосередньої демократії та їх конституційно-правове закріплення. Поняття та види референдумів. Предмет референдуму. Порядок призначення референдумів, підготовка їх проведення. Порядок голосування та визначення результатів референдумів. Юридичні наслідки проведення референдумів.

– Поняття виборчої системи та виборчого права. Типи виборчих систем. Види виборів. Конституційні принципи виборчого права. Стадії виборчого процесу. Гарантії суб'єктів виборчого процесу. Відповідальність за порушення виборчого законодавства.

– Поняття органу державної влади, класифікація органів державної влади. Конституційне закріплення системи органів державної влади. Державно-правові конфлікти: поняття, особливості, причини виникнення, конституційно-правові засоби (форми) їх врегулювання.

– Парламент і парламентаризм. Функції та повноваження парламенту. Законодавчий процес і інші парламентські процедури. Організаційно-правові форми діяльності парламенту. Підстави та порядок дострокового припинення повноважень парламенту. Парламентський контроль.

– Конституційно-правовий статус члена парламенту. Права й обов'язки парламентарів. Гарантії депутатської діяльності.

– Конституційно-правовий статус глави держави. Загальна характеристика інституту президентства. Функції та повноваження глави держави. Підстави та процедура дострокового припинення повноважень глави держави. Усунення президента з поста в порядку імпічменту. Конституційно-правовий статус органів при президентові.

– Виконавча влада та система її органів. Конституційно-правовий статус уряду та інших органів виконавчої влади.

– Конституційний контроль і його види. Порядок формування, функції та повноваження органу конституційної юрисдикції. Процедури розгляду справ органом конституційного правосуддя.

– Конституційно-правове регулювання судової системи. Система судів загальної юрисдикції. Конституційні гарантії діяльності суддів. Конституційні засади судочинства. Конституційний статус Вищої ради юстиції України. Конституційно-правовий статус прокуратури.

– Поняття та види територіального устрою. Система територіального устрою. Конституційно-правовий статус адміністративно-територіальних одиниць. Порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою.

– Конституційно-правовий статус автономії. Види автономій. Конституція Автономної Республіки Крим (rb239k002-98) . Органи влади автономії. Особливості правового статусу депутатів представницького органу автономного утворення. Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим.

– Порівняльне конституційне право.

2.2. Муніципальне право

– Поняття та природа місцевого самоврядування. Еволюція місцевого самоврядування в Україні. Співвідношення та взаємодія державної влади та місцевого самоврядування: історія та сучасний стан. Основні теорії місцевого самоврядування. Муніципальне право та муніципальні системи зарубіжних країн, особливості організаційних структур, територіальних основ, компетенції. Сучасні тенденції розвитку місцевого самоврядування в зарубіжних країнах. Державна політика у сфері розвитку місцевого самоврядування. Реформування системи місцевого самоврядування в Україні.

– Поняття та система основ місцевого самоврядування. Правові основи місцевого самоврядування. Статут територіальної громади. Нормотворчість органів і посадових осіб органів місцевого самоврядування.

– Територіальна організація місцевого самоврядування в Україні. Особливості організації місцевого самоврядування в Києві та Севастополі.

– Принципи місцевого самоврядування та їх реалізація. Функції органів місцевого самоврядування. Поняття та правове регулювання компетенції органів місцевого самоврядування. Правове регулювання та здійснення окремих державних повноважень органами місцевого самоврядування. Конституційно-правові основи взаємовідносин органів місцевого самоврядування з органами державної влади, підприємствами, установами, організаціями.

– Повноваження органів місцевого самоврядування в різних сферах і форми їх реалізації. Взаємодія органів місцевого самоврядування з комунальними підприємствами, установами, організаціями.

– Система місцевого самоврядування. Інститути та форми безпосередньої демократії в системі місцевого самоврядування. Місцевий референдум. Місцеві вибори та їх особливості. Збори громадян: правове регулювання, порядок підготовки та проведення. Місцеві ініціативи. Громадські слухання. Звернення громадян до органів місцевого самоврядування.

– Органи місцевого самоврядування в Україні. Символіка територіальних громад, органів місцевого самоврядування в Україні. Представницькі органи місцевого самоврядування. Місцеві ради. Постійні та тимчасові комісії місцевих рад. Консультативно-дорадчі органи місцевих рад. Органи самоорганізації населення. Виконавчі органи місцевого самоврядування.

– Поняття, принципи та правове регулювання служби в органах місцевого самоврядування. Виборні й інші посадові особи місцевого самоврядування.

– Правовий статус депутатів місцевих рад. Гарантії діяльності депутатів місцевих рад. Порядок і підстави дострокового припинення повноважень депутатів місцевих рад.

– Гарантії місцевого самоврядування. Державна підтримка місцевого самоврядування.

III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені: юридичні науки.

ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

12.00.03 - цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право

I. Формула спеціальності:

Спеціальність 12.00.03 охоплює юридичні науки, які досліджують цивільне, сімейне, міжнародне приватне право, що регулюють особисті немайнові та майнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників, процесуальні форми захисту цивільних прав.

II. Напрями досліджень:

- Цивільні правові відношення. Суб'єкти цивільного права. Фізичні особи. Поняття юридичних осіб, їх види. Строки в цивільному праві. Позовна давність. Поняття здійснення права на захист цивільних прав.

- Особисті немайнові права. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

- Право інтелектуальної власності. Творча діяльність як відносини, що регулюються цивільним правом. Право інтелектуальної власності як інститут цивільного права. Система законодавства про інтелектуальну власність. Суб'єкти, об'єкти та зміст правовідносин у сфері інтелектуальної власності. Реалізація суб'єктивних прав у сфері інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності. Авторське право. Суміжні права. Міжнародна охорона права інтелектуальної власності. Проблеми міжнародного співробітництва в правовому регулюванні, розвитку та захисту права інтелектуальної власності.

- Речове право, види речових прав. Право власності. Право приватної власності фізичних та юридичних осіб. Поняття права спільної власності і його види. Захист права власності.

- Зобов'язальне право, поняття та види зобов'язань у цивільному праві. Суб'єкти зобов'язань. Переміна осіб в зобов'язанні. Поняття та значення договору в цивільному праві, види договорів. Укладення, зміна та розірвання договору. Поняття та значення виконання зобов'язань. Забезпечення виконання зобов'язань. Поняття та значення цивільно-правової відповідальності. Підстави припинення зобов'язань, окремі види договорів.

- Житлове законодавство. Загальні питання. Забезпечення громадян житловими приміщеннями. Найом, оренда, обмін житла. Плата за користування житловими приміщеннями. Ринок житла, виселення із житлового приміщення. Готелі, гуртожитки. Право на житло у гуртожитку.

- Недоговірні зобов'язання та їх види. Захист прав споживачів у сфері побутових послуг, роздрібної торгівлі. Зобов'язання, які виникають з публічної обіцянки винагороди. Конкурс. Відшкодування моральної та матеріальної шкоди. Інші види недоговірних зобов'язань.

- Спадкове право. Спадкування за законом. Спадкування за заповітом. Здійснення права на спадкування та оформлення спадкових прав.

- Сімейне право. Поняття, види і зміст сімейних правовідносин. Правове регулювання шлюбу, недійсності та припинення шлюбу. Права і обов'язки подружжя. Шлюбний договір. Визначення походження дитини. Оспорювання батьківства і материнства. Права і обов'язки дітей. Позбавлення батьківських прав і поновлення в батьківських правах. Аліментні обов'язки інших членів сім'ї. Усиновлення (удочеріння). Опіка і піклування. Охорона сім'ї, материнства і дитинства. Реєстрація актів громадянського стану. Зміна імені, по-батькові та прізвища. Питання дитячої безпритульності.

- Цивільний процес. Цивільно-процесуальні відносини та їх особливості. Предмет, метод, система цивільного процесуального права. Історія, система і організація нотаріату. Цивільно-процесуальна правоздатність і дієздатність. Процесуальні права і обов'язки. Процесуальна співучасть. Процесуальне правонаступництво. Треті особи, їх види. Прокурор у цивільному процесі. Підстави участі в цивільному процесі органів управління. Представництво і його види. Права і обов'язки громадянських організацій у цивільному процесі.

- Підвідомчість цивільних справ і її види. Поняття підсудності цивільних справ і її види. Поняття позову і види договорів. Зміна позову, визнання позову. Відмова від позову. Судові витрати. Процесуальні строки. Докази і судове доказування. Позовне провадження. Непозовні провадження. Провадження в апеляційній і касаційній інстанціях. Виконавче провадження.

- Міжнародне приватне право. Джерела міжнародного приватного права. Методи регулювання цивільно-правових відносин з іноземним елементом. Суб'єкти міжнародного приватного права. Колізійні норми. Питання власності в міжнародному приватному праві. Захист авторських прав і суміжних прав у міжнародному приватному праві. Сімейні відносини в міжнародному приватному праві. Застосування законодавства України про шлюб і сім'ю до іноземних громадян і осіб без громадянства.

- Міжнародне спадкове право.

- Деліктні зобов'язання в міжнародному приватному праві. Міждержавні договори, що регулюють деліктну відповідальність.

- Міжнародні трудові відносини в міжнародному приватному праві.

- Міжнародний цивільний процес.

III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені:

юридичні науки.

ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

12.00.04 - господарське право; господарсько-процесуальне право

I. Формула спеціальності:

Спеціальність 12.00.04 охоплює юридичні науки, які досліджують господарське право як право, що регулює відносини з організації та здійснення господарської діяльності; господарське процесуальне право як право, що регулює здійснення правосуддя в господарських відносинах; наукознавчі проблеми цих наук.

II. Напрями досліджень:

Наука господарського права. Вчення про правову роботу в народному господарстві. Господарське право в системі права. Господарська діяльність як предмет господарського права. Сутність і зміст господарського права. Принципи і методи регулювання господарської діяльності. Розмежування і взаємодія господарського права з іншими галузями права. Історія становлення і розвитку господарського права. Культурно-історичні передумови господарського права. Розвиток господарського права у XX та XXI століттях. Становлення нового господарського законодавства України.

- Джерела господарського права. Поняття й основні види джерел господарського права. Систематизація в господарському праві. Господарське право і господарське законодавство. Система господарського законодавства і реалізація правових норм. Поняття й зміст господарських правовідносин. Види господарських правовідносин.

- Правовий господарський порядок. Організаційно-правові засади формування та функціонування правового господарського порядку. Правові засоби забезпечення свободи підприємницької діяльності. Зміст і напрями правової економічної політики держави. Механізм реалізації правової економічної політики держави. Захист прав і інтересів суб'єктів господарювання. Правові гарантії господарської діяльності. Способи захисту. Правовий захист споживчого ринку.

- Державне регулювання в умовах змішаної економіки. Тенденція посилення державного регулювання економіки у XX столітті. Правове регулювання господарської діяльності в зарубіжних країнах. Зближення національних систем правового регулювання господарської діяльності. Предмет і система господарського права зарубіжних країн. Моделі і методи державного регулювання економіки. Господарсько-правові засоби державного регулювання господарської діяльності, їх види та система. Особливості механізму державного регулювання господарської діяльності у різних секторах і галузях економіки. Загальнодержавне та регіональне програмування економічного і соціального розвитку. Ціноутворення та регулювання цін. Оподаткування в системі засобів регулювання та стимулювання господарської діяльності. Ліцензування господарської діяльності. Технічне регулювання.

- Правові основи обмеження монополізму і захисту економічної конкуренції. Правове забезпечення розвитку змагальності та запобігання монополістичним зловживанням. Контроль за економічною концентрацією. Законодавство про захист від недобросовісної конкуренції. Правові засоби захисту національного товаровиробника в умовах впливу світової економічної конкуренції. Правове регулювання природних монополій.

Суб'єкти господарського права. Поняття, ознаки та види суб'єктів господарського права. Створення та припинення суб'єктів господарського права. Права і обов'язки суб'єктів господарського права. Колективні суб'єкти господарювання. Підприємства. Господарські товариства. Виробник кооперативи. Громадяни як суб'єкти господарювання. Суб'єкти господарювання з особливим статусом. Банківські установи. Страхові організації. Біржі. Неприбуткові організації. Негосподарські організації, що беруть участь у господарських правовідносинах.

- Суб'єкти організаційно-господарських повноважень, їх види. Господарські об'єднання і органи господарського керівництва. Холдингові компанії та промислово-фінансові групи. Держава та територіальні господарські системи. Створення та припинення суб'єктів господарювання. Порядок і основні стадії створення суб'єктів господарювання. Державна реєстрація суб'єктів господарювання. Припинення суб'єктів господарювання.

- Правовий режим майна суб'єктів господарювання. Джерела формування майна суб'єктів господарювання. Публічна власність. Право господарського відання, право оперативного управління. Склад майна підприємств. Правова регламентація приватизації державного майна. Цінні папери. Групи та види цінних паперів. Особливості здійснення діяльності на ринку цінних паперів. Суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність на ринку цінних паперів. Господарсько-правовий механізм державного регулювання ринку цінних паперів.

- Поняття і зміст корпоративних правовідносин. Правовий режим корпоративних прав як особливої категорії майна у сфері господарювання. Особливості набуття та реалізації корпоративних прав держави. Правові засоби попередження зловживання корпоративними правами.

- Суб'єкти й об'єкти права державної власності. Правові форми реалізації права державної власності. Правове регулювання відносин комунальної власності. Об'єкти та суб'єкти права комунальної власності. Правові форми використання комунальної власності. Відчуження об'єктів комунальної власності.

- Правове регулювання обліку та звітності в господарській діяльності. Правове регулювання бухгалтерського обліку. Правове регулювання надання фінансової звітності. Правове регулювання аудиторської діяльності.

- Правове регулювання відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом. Поняття неплатоспроможності та банкрутства. Нормативно-правова характеристика банкрутства. Учасники справи про банкрутство. Розгляд справ про банкрутство в господарському суді.

- Господарське зобов'язальне право. Поняття, ознаки, підстави виникнення господарських зобов'язань. Види господарських зобов'язань і їх еволюція. Форми господарських зобов'язань. Господарський договір і його функції. Види господарських договорів. Укладення, зміна та розірвання господарських

договорів. Господарські договори за участю держави. Забезпечення виконання господарських зобов'язань. Виконання господарських зобов'язань. Припинення господарських зобов'язань.

- Правове регулювання відносин на ринку фінансових послуг. Особливості державного регулювання відносин на ринку фінансових послуг. Правові механізми забезпечення захисту прав і законних інтересів споживачів фінансових послуг в Україні та ЄС. Правове регулювання кредитних і розрахункових відносин. Поняття кредиту та кредитного правовідношення. Правове регулювання окремих форм і видів кредиту. Порядок відкриття й обслуговування банківського рахунку. Правові способи розрахунків. Форми розрахунків.

- Правове регулювання забезпечення засобами виробництва, як виду господарської діяльності. Встановлення господарських зв'язків у порядку вільної оптової торгівлі. Закупівля товарів, робіт і послуг за державні кошти. Договори в галузі забезпечення засобами виробництва та реалізації продукції та їх виконання. Особливості забезпечення засобами виробництва та реалізації продукції в аграрному секторі економіки. Особливості забезпечення паливно-енергетичними ресурсами та їх реалізації.

- Правове регулювання будівельної діяльності. Особливості здійснення будівельної діяльності. Правовий статус суб'єктів господарювання, що здійснюють будівельну діяльність. Господарсько-правовий механізм державного регулювання будівельної діяльності. Умови та порядок здійснення будівельної діяльності. Договір підряду на капітальне будівництво.

- Правове регулювання транспортної діяльності. Транспорт і його правове регулювання. Особливості здійснення транспортної діяльності. Господарсько-правові механізми державного регулювання окремих видів транспортної діяльності. Правове регулювання перевезення вантажів. Договір перевезення вантажу. Договір транспортного експедирування.

- Правова структурно-галузева політика держави, правове регулювання інших видів господарської діяльності: у паливно-енергетичному комплексі; у галузях машинобудування; у металургійній галузі; у хімічній галузі; в оборонно-промисловому комплексі; в аграрно-промисловому комплексі; у сфері охорони здоров'я; у фармацевтичній галузі, у сфері рекреації; у галузі зв'язку. Господарсько-правове забезпечення наукової та науково-технічної діяльності, інформатики. Правове регулювання агентських відносин. Особливості правового регулювання відносин щодо комерційної концесії (франчайзингової діяльності).

- Правове регулювання інвестиційної діяльності. Правове становище суб'єктів інвестування. Договори, що опосередковують інвестування. Державне регулювання інвестування. Особливості правового забезпечення спільного інвестування. Види та форми спільного інвестування. Правове забезпечення інноваційної діяльності. Суб'єкти інноваційної діяльності. Особливості правового регулювання діяльності у сфері трансферу технологій. Договори, що опосередковують трансфер технологій. Правове регулювання інших видів господарської діяльності, пов'язаних із запровадженням новітніх технологій.

- Правова зовнішньоекономічна політика держави в умовах членства в міжнародних економічних організаціях. Міжнародне економічне право. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Поняття та види

зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, реалізація права на її здійснення. Господарсько-правовий механізм державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Ліцензування та квотування зовнішньоекономічних операцій. Зовнішньоекономічні договори (контракти). Розрахунки при здійсненні зовнішньоекономічних операцій. Міжнародний економічний суд. Правовий режим іноземних інвестицій. Особливості правового статусу суб'єктів господарювання з іноземним капіталом. Гарантії захисту прав іноземних інвесторів. Міжнародний комерційний арбітраж.

- Поняття та види спеціального режиму господарювання. Розвиток законодавства про спеціальні економічні зони і території пріоритетного розвитку. Особливості здійснення господарської діяльності в умовах СЕЗ і ТПР. Концесія як різновид спеціального режиму господарювання. Господарська діяльність у Збройних Силах України.

- Господарсько-правова відповідальність. Поняття господарського правопорушення. Поняття, ознаки та функції господарсько-правової відповідальності. Принципи та межі застосування господарсько-правової відповідальності. Форми господарсько-правової відповідальності. Реалізація господарсько-правової відповідальності.

- Господарське процесуальне право. Предмет, метод, система господарського процесуального права. Принципи господарського процесуального права. Джерела господарського процесуального права. Предмет діяльності господарських судів. Господарські процесуальні правовідносини. Підвідомчість і підсудність справ господарським судам. Учасники судового процесу. Процесуальні строки. Докази і доказування в господарському судочинстві. Запобіжні заходи в господарському судочинстві. Поняття та види позовів. Забезпечення позову. Вирішення господарських справ у суді першої інстанції. Рішення господарського суду. Перегляд судових рішень в апеляційному, касаційному порядку та за нововиявленими обставинами. Розгляд справ третейськими судами.

III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені: юридичні науки.

ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

12.00.05 - трудове право; право соціального забезпечення

I. Формула спеціальності:

Галузь юридичної науки, яка досліджує трудові та пов'язані з ними відносини, а також відносини у сфері соціального забезпечення; норми трудового права та права соціального забезпечення, що їх регулюють; законодавчі та інші нормативно-правові акти про працю та соціальне забезпечення, практику їх застосування; наукознавчі проблеми трудового права та права соціального забезпечення.

II. Напрями досліджень:

2.1. У галузі трудового права:

- Предмет науки трудового права та методи дослідження трудових явищ; ефективність науки трудового права; генеза науки трудового права; напрями (школи) в науці трудового права, їх окремі представники; єдність і системність науки трудового права; сучасна трудово-правова доктрина, тенденції розвитку науки трудового права; взаємозв'язок науки трудового права з філософією та іншими науками; зарубіжна наука трудового права.

- Соціальне призначення трудового права; генеза трудового права, тенденції та прогнозування його подальшого розвитку; вплив конституції, галузей публічного та приватного права, політичних, релігійних і моральних норм на трудове право; права і свободи людини і громадянина на трудове право; права і свободи людини і громадянина на трудове право; трудове право в системі національного права.

- Предмет, метод, система, функції, принципи та суб'єкти трудового права. Джерела трудового права. Сфера дії трудового права. Трудове право в системі національного права.

- Правове забезпечення зайнятості населення та працевлаштування. Гарантії реалізації права на зайнятість.

- Трудові правовідносини та їх суб'єкти. Виникнення, зміна та припинення трудових правовідносин.

- Правові основи соціального діалогу у сфері праці: поняття, принципи, суб'єкти, система, організаційно-правові форми. Колективні угоди та колективні договори. Участь працівників в управлінні організацією.

- Трудовий договір: поняття, сторони, зміст, форми, види; співвідношення з цивільно-правовими договорами, пов'язаними з працею. Укладення, зміна та припинення трудового договору.

- Правове забезпечення професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників.

- Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку. Правові аспекти нормування й оплати праці. Гарантії та компенсації.

- Матеріальна відповідальність сторін трудового договору. Дисципліна праці та правові засоби її забезпечення.
- Охорона праці. Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю та охорону праці на виробництві.
- Індивідуальні та колективні трудові спори (конфлікти).
- Міжнародно-правове регулювання трудових відносин. Порівняльне трудове право. Зарубіжне трудове право.

2.2. У галузі права соціального забезпечення:

- Предмет науки права соціального забезпечення; ефективність науки права соціального забезпечення; генеза науки права соціального забезпечення; напрями (школи) в науці права соціального забезпечення, їх окремі представники; єдність і системність науки права соціального забезпечення; взаємозв'язок науки права соціального забезпечення з іншими науками; зарубіжна наука права соціального забезпечення.

- Соціальне забезпечення та його структура. Організаційно-правові форми та види соціального забезпечення.

- Конституційні засади права громадян на соціальний захист в Україні. Правовий механізм забезпечення права на соціальний захист в Україні.

- генеза права соціального забезпечення, тенденції його подальшого розвитку; вплив конституції, галузей публічного та приватного права на право соціального забезпечення. Теоретичні дослідження предмета, методу, системи, функцій, принципів, джерел і суб'єктів права соціального забезпечення. Право соціального забезпечення у системі національного права.

- Правовідносини у сфері соціального забезпечення та їх суб'єкти.

- Державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії у сфері соціального забезпечення.

- Загальнообов'язкове державне соціальне страхування: поняття, види, правове регулювання.

- Пенсійне страхування та пенсійне забезпечення в Україні (загальнообов'язкове державне пенсійне страхування; державне пенсійне забезпечення; недержавне пенсійне забезпечення).

- Державна соціальна допомога. Соціальне обслуговування та діяльність соціальних служб. Соціальний захист окремих категорій населення України.

- Медична допомога.

- Міжнародно-правове регулювання відносин у сфері соціального забезпечення. Порівняльне право соціального забезпечення. Зарубіжне право соціального забезпечення.

III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені:

юридичні науки.

ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

I. Формула спеціальності:

Галузь юридичної науки, яка досліджує суспільні відносини, що формуються в ході забезпечення органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також у процесі державного та самоврядного управління у сферах економічного, соціально-культурного та адміністративно-політичного розвитку; суспільні відносини, що складаються у сфері формування, розподілу і використання коштів публічних грошових фондів, та суспільні відносини, що складаються у сфері обігу інформації, створення, формування, зберігання, поширення, використання, охорони і захисту інформаційних ресурсів, створення та використання інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки.

II. Напрями досліджень:

2.1. У галузі адміністративного права і процесу:

- Теорія державного управління і адміністративне право.
- Методологія науки адміністративного права.
- Становлення та розвиток українського адміністративного права.
- Виконавча влада та державне управління.
- Предмет, метод і принципи адміністративного права.
- Адміністративно-правові норми та їх реалізація.
- Джерела адміністративного права, систематизація адміністративного права.
- Адміністративно-правові відносини.
- Суб'єкти адміністративного права.
- Адміністративно-правові засади діяльності органів виконавчої влади.
- Державна служба та її адміністративно-правове регулювання.
- Адміністративний примус і адміністративна відповідальність.
- Адміністративно-правове регулювання забезпечення законності у державному управлінні.
- Адміністративно-правові засади управління економічною, соціально-культурною, адміністративно-політичною діяльністю та міжгалузевим управлінням.
- Адміністративний процес.
- Адміністративне судочинство.
- Адміністративні провадження.
- Адміністративне процесуальне право.
- Адміністративне право зарубіжних країн.

2.2. У галузі фінансового права:

- Предмет, метод і система фінансового права.
- Методологія науки фінансового права.
- Публічні фонди в Україні.
- Система фінансового законодавства.
- Фінансово-правові норми та фінансово-правові відносини.
- Суб'єкти фінансового права.
- Фінансова діяльність інститутів публічної влади.
- Правове регулювання фінансового контролю.
- Бюджетне право.
- Правове регулювання доходів публічних фондів.
- Правове регулювання податкової системи.
- Правові засади публічних видатків і бюджетного фінансування.
- Правове регулювання фінансової діяльності публічних фондів соціального призначення.
- Правові засади валютного регулювання та валютного контролю.
- Юридична відповідальність за порушення фінансового законодавства.
- Фінансове право зарубіжних країн.

2.3. У галузі інформаційного права:

- Інформаційна сфера як об'єкт права.
- Методологія інформаційного права.
- Предмет, метод і система інформаційного права.
- Інформаційне законодавство та напрями його розвитку.
- Правовідносини в інформаційній сфері.
- Правові аспекти формування, розвитку, охорони та захисту інформаційних ресурсів.
- Державна політика та державне управління в інформаційній сфері.
- Правові засади організації та координації дій органів державної влади в єдиному інформаційному просторі України.
- Поняття та правовий режим інформаційних ресурсів.
- Правовий режим інформаційних технологій, інформаційних систем і мереж.
- Інформаційна безпека та її місце в системі забезпечення національної безпеки.
- Захист інформації з обмеженим доступом і прав на неї.
- Захист інформаційних систем і прав на них.
- Інформаційне право зарубіжних країн.

III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені: юридичні науки.

ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

12.00.10 - судоустрій; прокуратура та адвокатура

I. Формула спеціальності:

Дослідження правової природи судової влади, проблем розвитку законодавства щодо завдань і структури судової системи, правового статусу суддів і органів, що складають інфраструктуру судової влади, правового статусу прокуратури та прокурорів, органів внутрішніх справ, Служби безпеки України, Управління державної охорони, органів охорони державного кордону, податкової міліції, їх службових осіб, а також адвокатури та інших правозахисних об'єднань.

II. Напрями досліджень:

- Проблеми наукових досліджень у сферах організації та функціонування судової влади, прокуратури й інших правоохоронних органів і правозахисних об'єднань.

- Природа, ознаки, функції судової влади в Україні. Місце судів у державному механізмі, їх взаємозв'язок з іншими гілками й органами державної влади. Конституційні засади судоустрою та судочинства.

- Система та структура судів загальної юрисдикції, компетенція судів. Правовий статус місцевих, апеляційних судів, вищих спеціалізованих судів і Верховного Суду України. Шляхи вдосконалення судової системи України в межах судово-правової реформи, забезпечення доступності правосуддя. Розвиток спеціалізації судів.

- Засоби удосконалення статусу суддів, добору кадрів на суддівські посади, зміцнення гарантій незалежності суддів і посилення їх відповідальності за додержання прав учасників судового розгляду й інтересів держави та суспільства. Організація підготовки професійних суддів.

- Правовий статус органів, що складають інфраструктуру судової влади.

- Шляхи удосконалення правового статусу Вищої ради юстиції, кваліфікаційних комісій суддів, органів судового адміністрування й організаційного забезпечення діяльності судів.

- Роль суддівського самоврядування та його органів у регулюванні діяльності судів і захисті професійних прав суддів.

Місце прокуратури в державному механізмі, проблеми удосконалення її функцій і повноважень.

- Правові проблеми організації й управління в діяльності органів прокуратури, демократизації внутрішньослужбових відносин у прокуратурі.

- Правовий статус Генерального прокурора України та його заступників і проблеми його удосконалення на конституційному та законодавчому рівнях.

- Шляхи удосконалення правових і інших гарантій незалежного виконання прокурорами їхніх обов'язків.

- Роль, завдання та проблеми удосконалення правового регулювання діяльності адвокатури України. Форми організації діяльності адвокатури, адвокатське самоврядування.

- Форми участі адвокатів у наданні правової допомоги населенню. Участь адвокатів у різних видах судового процесу.

- Проблеми правового регулювання та підвищення ефективності правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ, Служби безпеки України, податкової міліції, Управління державної охорони, органів охорони державного кордону.

- Правовий статус громадських правозахисних об'єднань, громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, приватних детективних і охоронних структур.

- Шляхи підвищення рівня професійної етики суддів, адвокатів і співробітників правоохоронних органів.

- Порівняльний аналіз законодавства про судоустрій, прокуратуру й інші правоохоронні органи та правозахисні інституції України й інших держав.

- Проблеми розвитку цих інститутів у світлі євроінтеграційних прагнень України.

III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені юридичні науки.

ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

12.00.11 - міжнародне право

I. Формула спеціальності:

Дослідження теоретичних і практичних проблем, які стосуються природи та структури міжнародного права, що функціонує в міжнародній системі, еволюціонуючись під впливом глобалізації міжнародних відносин.

Предметом міжнародного права є публічні правовідносини, що регулюють поведінку держав і інших його суб'єктів у міжнародних відносинах. Відрізняється від міжнародного приватного права (колізійного права), в якому розв'язуються питання застосування елементів іноземного права в окремих правових системах держав. Міжнародне право може бути універсальним (загальним) і регіональним.

II. Напрями досліджень:

- Природа та розвиток міжнародного права

Визначення міжнародного права. Аналогія міжнародного права з внутрішнім правом як сутність усіх дискусій про його природу. Соціологічні засади міжнародного права: множинність держав, міжнародне спілкування, збіжні принципи права (певні спільні ідеали, спільні моральні та матеріальні інтереси держав) та ін. Доктрина суверенітету в процесі еволюційного розвитку. Зобов'язальна сила міжнародного права. Концепція співтовариства в міжнародному праві та її розвиток. Право і політика в міжнародному співтоваристві. Роль сили. Міжнародна система та міжнародний правопорядок. Еволюція міжнародного права під впливом глобалізації міжнародних відносин. Розвиток системи та структури міжнародного права, зокрема міжнародно-правової техніки, що виявляється в тенденції створення транснаціонального права. Сучасні теорії та тлумачення міжнародного права. Міжнародно-правова думка в Україні та її розвиток.

- Історичний розвиток міжнародного права

Стародавні джерела. Середньовіччя і Ренесанс. Засновники сучасного міжнародного права. Позитивізм і натуралізм. Формування класичного міжнародного права. Подальший розвиток міжнародного права з періоду Французької революції до Першої світової війни. Перетворення європейського міжнародного права на загальне міжнародне право. Заснування Ліги Націй і Організації Об'єднаних Націй. Міжнародне право в умовах "холодної війни". Деколонізація та виникнення нових незалежних держав (третій світ). Тенденції розвитку міжнародного права після закінчення "холодної війни". Вхід України як незалежної правової, соціальної держави у світовий і європейський правовий простори.

- Основні принципи міжнародного права

Характерні риси основних принципів. Суверенна рівність держав. Невтручання у внутрішні справи. Рівноправ'я та самовизначення народів. Незастосування сили або загрози силою. Мирне врегулювання спорів.

Непорушність кордонів. Повага до прав людини і основних свобод. Співробітництво держав. Добросовісне виконання міжнародно-правових зобов'язань. Тісний зв'язок між основними принципами та необхідність їх координації.

- Джерела міжнародного права

Договори. Міжнародне звичаєве право. Загальні принципи права. Еквіті та міжнародне право. Судові рішення. Доктрини найбільш кваліфікованих спеціалістів з публічного права різних націй. Інші джерела міжнародного права. Ієрархія джерел і *jus cogens*. Кодифікація та прогресивний розвиток міжнародного права.

- Суб'єкти міжнародного права

Міжнародна правосуб'єктність в історичному розвитку. Держави як первісні суб'єкти та їх визнання. Державні спільноти *sui generis*. Причини виникнення нових міжнародних суб'єктів. Міжнародні організації. Національні визвольні рухи та право народів на самовизначення. Індивіди. Проблема визнання міжнародної правосуб'єктності публічних компаній і транснаціональних корпорацій. Міжнародна правосуб'єктність України та її розвиток.

- Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом держав

Зв'язок міжнародного права з внутрішнім правом. Міжнародні норми про імплементацію міжнародного права у внутрішньоправових сферах. Техніка імплементації норм міжнародного права та тенденції її розвитку в правових системах держав. Практика України й інших держав. Специфіка застосування загальних норм міжнародного права у внутрішньому праві.

- Територія в міжнародному праві

Концепція території в міжнародному праві. Територіальний суверенітет. Договори про кордони й арбітражні рішення щодо кордонів. Територіальна цілісність, самовизначення та різні вимоги. Доктрина *uti possidetis*. Міжнародні прикордонні річки. "Загальна спадщина людства". Полярні регіони. Оренда та сервітути.

- Юрисдикція в міжнародному праві

Принцип внутрішньої юрисдикції. Законодавча, виконавча та судова юрисдикція. Цивільна юрисдикція. Кримінальна юрисдикція. Піратство. Військові злочини, злочини проти миру та злочини проти людяності. Договори, що забезпечують юрисдикцію. Видача злочинців (екстрадиція). Екстратериторіальна юрисдикція. Імунітет від юрисдикції. Відмова від імунітету.

- Право міжнародної відповідальності

Поняття юридичної відповідальності та концепція міжнародно-правової відповідальності. Етапи становлення права міжнародної відповідальності та його кодифікація. Поняття права міжнародної відповідальності. Суб'єкти права міжнародної відповідальності. Міжнародно-правові відносини відповідальності.

Відповідальність держав за міжнародно-протиправне діяння та його елементи. Кваліфікація діяння як міжнародно-протиправного. Кваліфікація поведінки суб'єкта. Порушення міжнародного зобов'язання. Відповідальність одного суб'єкта у зв'язку з діянням іншого. Обставини, що виключають міжнародну протиправність.

Юридичні наслідки міжнародно-правового діяння. Недопустимість посилання на внутрішнє право держав. Відшкодування шкоди. Серйозні порушення зобов'язань, що впливають з імперативних норм загального міжнародного права (*jus cogens*).

Імплементация міжнародної відповідальності. Притягнення до відповідальності. Контрзаходи та санкції.

- Галузі міжнародного права та участь України в їх нормоутворенні та здійсненні.

Право міжнародних договорів. Право зовнішніх зносин (дипломатичне право, консульське право та право спеціальних місій). Право міжнародної безпеки. Право міжнародних організацій або міжнародне інституційне право (право ООН, право спеціалізованих організацій ООН та інших міжнародних організацій). Право міжнародних регіональних організацій. Право Європейського Союзу. Міжнародне право прав людини. Міжнародне гуманітарне право. Міжнародне кримінальне право. Міжнародне морське право. Міжнародне повітряне право. Міжнародне космічне право. Міжнародне атомне право. Міжнародне право навколишнього середовища. Міжнародне економічне право. Міжнародне трудове право. Міжнародне право охорони культурних цінностей. правонаступництво. Міжнародні суди і трибунали. Міжнародне процесуальне право.

- Міжнародне право у XXI столітті

Дослідження теоретичних і практичних проблем, що стосується створення парадигми нового світового порядку та місця в ньому міжнародного права.

III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені:
юридичні науки.

ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

12.00.12 - філософія права

I. Формула спеціальності:

Галузь юридичних наук, яка досліджує різноманіття філософських інтерпретацій смислу, призначення та логіки права, розкриває фундаментальні основи його обґрунтування, що знаходять вияв в онтологічній, епістемологічній, аксіологічній, антропологічній, праксеологічній проблематиці, розглядає світоглядні аспекти взаємозв'язку права та держави, виявляє філософські засади міжнародного права та галузевих юридичних дисциплін, визначає соціокультурні тенденції розвитку права.

II. Напрями досліджень:

- Предмет філософії права. Особливості філософського осмислення права. Місце філософії права в системі філософського та юридичного знання. Світоглядні імплікації юриспруденції. Структура та функції філософії права. Методологія філософії права. Типи праворозуміння та обґрунтування права.

- Історія світової філософсько-правової думки. Філософія права в Україні. Місце української філософії права в структурі світових досліджень. Історичні парадигми філософії права як підґрунтя сучасних філософсько-правових концепцій. Філософія права в українській культурі. Філософсько-правова традиція та право. Специфіка сучасного філософсько-правового дискурсу.

- Онтологічний вимір права. Право як особлива реальність. Розмаїття форм буття права. Статика та динаміка правової реальності. Правова ситуація. Справедливість як атрибут права. Співвідношення права та моралі в контексті справедливості. Мета і сенс права. Функції права. Умови здійснення права.

- Антропологічна парадигма права. Антропологія права як складова філософії права: предмет, методологія, статус, функції. Різновиди антропології права. Антропологічні властивості права. Образ людини в праві. Філософія прав і свобод людини. Антропологічні аспекти пізнання права. Філософське обґрунтування правового статусу людини та громадянина. Інтерсуб'єктивність у праві.

- Ціннісні основи права. Правова аксіологія як вчення про цінності права. Право як спосіб буття цінностей. Структура правових цінностей. Різновиди правових цінностей і їх соціокультурна інтерпретація. Способи обґрунтування правових цінностей. Співвідношення правових і моральних цінностей. Правосвідомість як ціннісний компонент свідогляду: витоки, форми, рівні.

- Філософські проблеми пізнання в праві. Особливості історичних концепцій правового пізнання. Вплив соціокультурних чинників на парадигми пізнання права. Світоглядно-методологічні традиції й інновації у правовому пізнанні. Методологія права. Рівні, принципи та моделі правового пізнання. Гносеологічні принципи права. Герменевтика права. Істина в праві. Логіка права. Юридична логіка.

- Співвідношення правової культури особи та суспільства. Національне й універсальне в праві. Право у структурах культури. Діалоговий характер правової культури. Право як комунікація. Світоглядні основи правової традиції й інновації. Правовий плюралізм як соціокультурний феномен. Правовий менталітет. Специфіка української правової ментальності.

- Філософські аспекти взаємозв'язку права, держави та суспільства. хенеза ідеї правової та соціальної держави. Філософсько-правовий вимір влади. Образ держави та суспільства у праві. Морально-правові основи взаємної відповідальності держави й особи. Соціокультурні чинники правової соціалізації.

- Філософські проблеми галузевих юридичних наук. Філософія права власності та договірно-правових відносин. Філософські аспекти римського права. Філософія міжнародного права та міжнародно-правових відносин.

- Філософія правосуддя. Філософський вимір юридичної практики. Філософія реалізації та застосування права. Морально-правові колізії у професійній діяльності юриста. Філософія юридичної освіти та правового виховання.

III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені: філософські, юридичні науки.